

Вих. № 147 від 13 лютого 2025 року

Комітет Верховної Ради з питань правової
політики
вул. М.Грушевського, 5, м. Київ, 01008

**Щодо Законопроєкту №12439 від 24.01.2025 року
«Про внесення змін до Кримінального процесуального
кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту
суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального
провадження»**

Асоціація правників України (далі – Асоціація, АПУ) є всеукраїнською неурядовою організацією. З моменту свого заснування у 2002 році, головною метою АПУ є зміцнення верховенства права в Україні, сприяння захисту прав людини та розвитку юридичної професії. Асоціація об'єднує понад 8000 членів різних юридичних спеціальностей, має 22 регіональних відділення та 26 профільних комітетів.

Асоціація висловлює Вам свою повагу та звертається з приводу наступного.

На розгляді Верховної Ради України перебуває **законопроєкт за р/н 12439 від 24.01.2025 року** «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження» (надалі, також, - «Проєкт», «Законопроєкт»).

Комітет АПУ з кримінального та кримінально-процесуального права (далі – Комітет АПУ) підкреслює, що поданий Законопроєкт містить низку новел, які дійсно покращать становище потерпілого та сторони захисту, забезпечивши дотримання принципу рівності сторін у кримінальному провадженні. До таких позитивних положень варто віднести зміни до п. 3 ч. 1 ст. 56, ст. 96, 105-106, ст. 132, ст. 160, 163, 171 - 172, ч. 4, 7, 9 ст. 174, ст. 175, 221, 243, 244, 248, 303, 372-1 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)

Водночас даний проєкт містить у собі й юридичні норми, які потребують доопрацювання. До таких можемо віднести:

- недостатність змін, що пропонуються до п. 2 ч. 1 ст. 56 КПК України: потерпілий має бути поставлений законодавцем на один щабель зі сторонами кримінального провадження. У такому разі, потерпілий зможе здійснювати ефективний захист своїх прав, в тому числі й шляхом обізнаності про стан здійснення досудового розслідування, розпочатого за його ж заявою;
- звуження компетенції спеціаліста у кримінальному провадженні у п. 9 ч. 4 ст. 71 КПК України;

ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ

AEQUO ASTERS AVELLUM INTEGRITES

МІЖНАРОДНІ ПАРТНЕРИ

 GreenbergTraurig Linklaters WHITE & CASE

LCF MORIS SAYENKO
KHARENKO Sokolovskiy
and Partners 2QB

ПАРТНЕР

 SLS GROUP

- звуження обсягу даних, які підлягають обов'язковій фіксації з метою подальшого їх використання під час здійснення кримінального-процесуального доказування у абз. 3 ч. 2 т. 104 КПК України;
- позбавлення права підозрюваному фіксувати обшук в ході його проведення у ч. 1 ст. 107 КПК України (додатково рекомендується при внесенні змін до абз. 3 ч. 1 ст. 107 КПК України гарантувати особам право повного фіксування ходу та результатів не лише обшуку, але й будь-якої процесуальної дії, учасниками яких вони є);
- встановлення обов'язку здійснення вилучення оригіналів документів лише за участі сторони обвинувачення у ч. 3 ст. 165 КПК України є невиправданим з огляду на значну завантаженість органів досудового розслідування і прокуратури;
- запропоновані зміни до п. 3 ч. 1 ст. 169 КПК України, якими пропонується вивести з-під судового контролю випадки повернення тимчасово вилученого, призведуть до погіршення стану власника майна у кримінальному провадженні та захисту його прав під час досудового розслідування;
- зміни до ч. 1 ст. 169 КПК України, в частині її доповнення п. 3-1, не відповідають принципу юридичної визначеності, яка є складовою принципу правовладдя;
- запропонована редакція ч. 1 ст. 170 КПК України, за якою підлягатиме арешту будь-яке майно, яке є речовим доказом у кримінальному провадженні, потягне за собою погіршення юридичного стану власника майна;
- авторами проєкту у ст. 182 КПК України пропонується істотно розширити перелік випадків, коли застава у розмірі «вище вищого» може призначатися підозрюваному чи обвинуваченому, що суперечитиме як гарантіями п. 3 ст. 5 Європейської конвенції з людських прав, так і сталій практиці ЄСПЛ, яка вказує на недопустимість визначення надмірних розмірів застави;
- недостатність змін до ст. 216 КПК України: пропонується також в ч. 12 наділити потерпілого правом на подання клопотання про зміну підслідності. Крім цього, важливим є запровадження можливості перегляду рішення прокурора вищого рівня, ухваленого за результатами розгляду скарги на незаконну підслідність, незаконну зміну підслідності;
- внесення змін до ч. 3 ст. 315 КПК України суперечитиме ст. 41 Конституції України, адже обмеження права власності повинно ґрунтуватися на законному, обґрунтованому та вмотивованому судовому рішенні, з забезпеченням обов'язкового періодичного судового контролю за обґрунтованістю застосування такого заходу забезпечення;

Більше того, для досягнення мети вказаного законопроекту – удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання в межах кримінального провадження, доцільним є доповнення окремих його положень нормами, що спрямовані на протидію зловживанням слідства та забезпеченню інтересів бізнесу.

До таких пропозицій слід віднести наступні:

- 1) Закріплення обов'язку негайного виконання ухвал слідчого судді, ухвалених в порядку ст.ст. 303-307 КПК, які зобов'язують слідство вчинити певні дії, прийняти певні рішення, а також закріплення судового контролю за належним виконанням таких ухвал. Так, на практиці слідство тривалий час 1) не повертає майно у разі ухвалення рішення про повернення вилученого під час обшуку майна або скасування арешту; 2) не проводить слідчі чи процесуальні дії, про які просить сторона захисту і дозвіл на проведення яких надає суд; 3) не вносить відомості до ЄДРП по заявах, де потерпілим виступає суб'єкт господарювання, а заява стосується неправомірних дій, в т.ч. іншого органу слідства. Це призводить до неможливості допитати особу, оглянути майно тощо у тих випадках, коли слідство не зацікавлене вчиняти такі дії. Як наслідок, захист та бізнес вимушені звертатись до інших інституцій для захисту порушених прав та інтересів.
- 2) Важливим кроком захисту прав суб'єктів господарювання, стосовно яких проведено обшук та вилучено майно може також бути:
  - закріплення можливості оскарження ухвал про обшуки після їх реалізації,
  - забезпечення дійсної відкритості в ЄДРСР судових рішень про обшук, арешт майна

- після виконання таких ухвал;
- встановлення заборони вилучати майно під час «невідкладного» обшуку (в порядку ст. 233 КПК), крім випадків, якщо це пов'язано із переслідуванням особи чи врятуванням особи, майна та якщо такі речі вилучені з обороту, а також закріплення підстави для відмови у санкціонуванні «невідкладного» обшуку, якщо під час нього були вилучені речі, (1) які не стосуються переслідування особи, рятування її або майна (2) які не вилучені з обороту.
- 3) Прямо закріпити норму, яка після завершення слідства в порядку ст. 290 КПК закріплюватиме:
- неможливість сторони обвинувачення збирати докази, в т.ч. через заходи забезпечення;
  - обов'язок сторони обвинувачення надавати доступ одразу до всіх матеріалів провадження, повідомити про їх обсяг та характер.

Підсумовуючи слід вказати, що законодавець, все ж врахував важливі аспекти, спрямовані на посилення захисту від можливих зловживань з боку правоохоронців. Однак, на думку Комітету АПУ, законопроект, попри своє загалом позитивне наповнення, потребує деталізації та корегування. З огляду на це, Комітет АПУ пропонує до розгляду зауваження, висловлені у цьому зверненні, а також детальний експертний аналіз цього законопроекту від членів Ради Комітету АПУ з кримінального та кримінально-процесуального права за [ПОСИЛАННЯМ](#).

З повагою

**Голова Комітету АПУ з кримінального
та кримінально-процесуального права**

Максим ШЕВЕРДІН